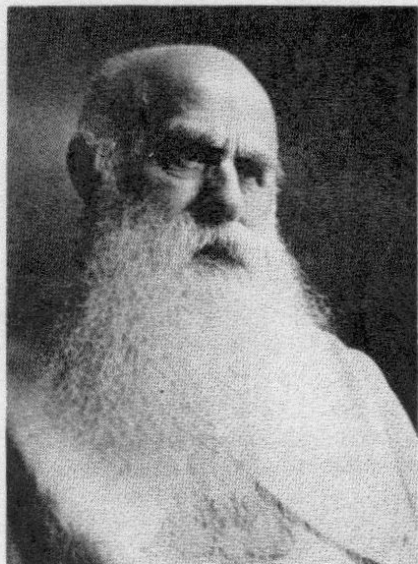

De paters van de Plaar in Simpelveld

*P. Anselmus Löning SS.CC.,
de stichter van het Damianeum
1863-1949.*

In 1883 was het 90 jaar gelden dat de Paters van de Heilige Harten zich in Simpelveld vestigden. Zij volgden indertijd het voorbeeld van de zusterscongregatie van het Arme Kind Jezus, die in 1878 al, gedwongen door de „Kulturkampf“ onder het bewind van Bismarck, Duitsland had verlaten om zich in het aangrenzende buitenland te vestigen¹. Veel jonge Duitsers, die graag bij de congregatie van de Paters van de Heilige Harten wilden intreden, konden dit in die tijd slechts in België doen. De maatregelen van Bismarck maakten het onmogelijk om in Duitsland zelf een provincie van deze congregatie te stichten en daarom week men uit naar Simpelveld om later, wanneer de politieke toestand weer beter geworden zou zijn, naar Duitsland te verhuizen.

De eerste jaren, van 1893 tot 1897, namen de paters hun intrek in het pand Meens, waar nu nog de plaatselijke muziekschool van Simpelveld is gevestigd. Het kleine Sint Jozefbeeld op de hoek van de voor- en zijgevel is nog een herinnering aan het verblijf van de paters in dit gebouw. Veel steun ondervonden de uitgeweken paters in het begin van zuster Clara Fey, de stichteres van Huize

Loreto, het moederhuis van de zusters van het Arme Kind Jezus. Ook de geestelijkheid en de bevolking van Simpelveld boden de paters veel steun en hulp. De paters besloten al gauw om in Simpelveld een klooster te vestigen. Van landbouwer Dremmen werd de boerderij „Op de Plaar“ gekocht. Met de eigenaars van de landerijen rondom deze hofstede kwam men al vlug tot overeenstemming en in 1896 kon met de bouw van het klooster naast de boerderij worden begonnen.

Naar een ontwerp van architect Cornelius van Hoof uit Tilburg, die ook de leiding bij de bouw had, kwam het eerste deel van het nieuwe klooster in 1897 gereed en toen konden de paters naar hun nieuwe huisvesting vertrekken. Naar de heilige der melaatsen, Damiaan de Veuster, werd het klooster het Damianeum genoemd. Pater de Veuster was een missionaris, die op 15 april 1889 op Molokai tussen zijn melaatse parochianen aan de gevreesde ziekte overleed. De paters van de Heilige Harten, zoals zij officieel heten, worden ook wel paters Damianen genoemd of Picpussen. Dit laatste naar hun klooster in Parijs, dat in de Rue de Picpus is gelegen, waar op Kerstavond 1800 de congregatie werd gesticht door Jozef Coudrin. In Simpelveld echter worden zij gewoon de „Paters van de Plaar“ genoemd.

Van 1896 tot 1920 fungeerde het klooster in Simpelveld als klein-seminarie of „Missionsschule“. Vanaf 1920 werden er ook de opleidingen filosofie en theologie gegeven, waarna er de priesterwijding volgde. In 1903 kwam het tweede deel van het kloostergebouw klaar. Het betrof een verbreding met drie ramen. In 1907 volgde het derde deel en in 1913 werd de kloosterkerk aan het gebouw toegevoegd. Op grootse wijze werd in dat jaar ook de inwijding van klooster en kerk gevierd.

De stichter van het Damianeum in Simpelveld was pater Anselmus Löning. Hij was in Lingen (West-Duitsland) geboren. In 1880 werd hij in Brussel tot priester gewijd. Enkele jaren later kreeg hij de opdracht in Simpelveld een klooster te bouwen. Een taak die hij, zoals reeds vermeld, mede door de hulp van de plaatselijke geestelijkheid (de pastoors Merckelbach en Zaunbrecher), de zusters en de hele Simpelveldse bevolking, spoedig kon realiseren. In 1899 wachtte pater Anselmus Löning een andere taak. Hij vertrok naar Kortrijk, waar hij de taak van overste en novicenmeester moest waarnemen. In 1903 kwam hij weer terug naar de Plaar in Simpelveld en bleef er tot 1912 overste. Na andere taken voor de congregatie vervuld te hebben keerde hij in 1938, op 75-jarige leeftijd, weer naar Simpelveld terug om hier zijn levensavond door te brengen. In 1949 overleed pater Anselmus op 86-jarige leeftijd; hij vond op het kloosterkerkhof zijn laatste rustplaats. Simpelveld eerde hem door de Anselmusstraat naar hem te noemen.

In 1920 verhuisde het klein-seminarie naar Niederlahnstein in Duitsland. In Simpelveld bleef echter het scholasticat van de

congregatie gevestigd. Van 1920 tot 1936 was het klooster het provinciaal huis van de Duitse provincie van de paters der Heilige Harten. Gedwongen door de Hitlerregering moesten de paters dit in 1938 echter naar Aken overbrengen.²

Sedert dat jaar kwam ook de drukkerij van de paters, die in één van de vleugels van het klooster was ondergebracht, stil te liggen. Vóór de oorlog was hier volop werk geweest. In deze drukkerij werd het maandblad van de Duitse provincie van de paters gedrukt, dat in een oplage van 40.000 exemplaren over de hele wereld werd verspreid. Verder werden in deze drukkerij andere periodieken en religieuze boeken gedrukt. Onder leiding van broeder Hugo werkten verschillende paters en broeders in deze drukkerij. Het tijdschrift van de paters werd in 1939, na een artikel over Hitler en zijn Nazi's, door de toenmalige machthebbers verboden. Dat betekende de doodsteek voor de drukkerij van de Plaar. Na de oorlog werd het maandblad van de paters in Duitsland zelf uitgegeven. Ofschoon men in het klooster in Simpelveld over moderne apparatuur beschikte lukte het niet om deze na 1945 weer in bedrijf te stellen. Geschoold personeel was niet meer aanwezig. Enkele van de paters en broeders, die voorheen in de drukkerij hadden gewerkt, waren gesneuveld; drie anderen kwamen als invaliden uit de oorlog terug. Alleen broeder Hugo was er nog, maar hij alleen kon de zaak niet runnen. Nieuwe roeping bleven uit. Door deze en andere ongelukkige omstandigheden werden de paters gedwongen om de drukpersen en het andere materiaal van de drukkerij te verkopen. Alle moeite, die broeder Hugo in de oorlogsjaren besteed had om te voorkomen dat de drukkerij werd leeg geroofd, bleken toen vergeefs te zijn geweest. Want tijdens de oorlogsjaren had het personeel van een uitgebrande drukkerij in Aken gepoogd in Simpelveld de drukmachines te stelen. Maar door waakzaamheid van broeder Hugo werd dat verhinderd.

Tijdens de oorlogsjaren vonden veel vervolgden een toevluchtsoord in het klooster. Toen de Duitsers binnenvielen moesten vele Duitse en Nederlandse paters elders een onderdak vinden. Vijftig van hen kwamen naar de Plaar in Simpelveld. In oktober 1942 kwamen 20 broeders van de orde van de Onbevleete Ontvangenis uit Zevenaar met 96 studenten naar het klooster in Simpelveld. Ook vanuit Frankrijk kwamen priesterstudenten naar het klooster. Op de Plaar om hun studie af te maken.

Na de oorlog, van 1947 tot het begin van de jaren zestig, werd een deel van het klooster ingericht als gezellenhuis voor de Staatsmijnen. Een honderdtal Oostenrijkers, Italianen en Hongaren, die in de mijnen werkten, vond toen daar onderdak. In een ander deel van het klooster verbleven toen nog enkele paters, die les gaven aan 23 jongemannen, die zich voorbereidden op het priesterschap. Verder woonden in het klooster acht broeders, die de huiselijke zaken beredderden.

Aan het einde van de jaren vijftig onderging de kloosterkapel een

ware metamorfose. Het ruimtelijke effect dat de kapel toen onderging was te danken aan broeder Eberhart, die de wanden van de kapel in lichte kleuren liet schilderen. Tijdens de oorlog als was de kapel verrijkt met waardevolle kunstvoorwerpen, zoals de houtplastieken van Charles Vos op het hoofdaltaar en in de beide zijkapellen. En verder de prachtige kruisweg in opaline van kunstschilder Frans Giesenbrock uit Vaals. De nieuwe ramen achter het hoofdaltaar, in warme kleuren uitgevoerd, waren eveneens van Giesenbrock. Kortom, het is een kapel waar het goed toeven is.

Een van de bekendste paters van de Plaar is wel pater Hilarius. Op 10 februari 1972 vierde hij een driedubbel feest in Simpelveld: het was niet alleen zijn tachtigste verjaardag, maar ook was het toen 60 jaar geleden dat hij geproft werd en bovendien was hij dat jaar precies 50 jaar op de Plaar. Geen wonder dat de hele bevolking van Simpelveld hem op grootse wijze huldigde. Jarenlang fungeerde pater Hilarius in de omliggende kerkdorpen als hulpkapelaan.

In 1978 vonden in het klooster in Simpelveld de laatste priesterwijdingen plaats. In 1980 werd het groot-seminarie overgeplaatst naar Münster. Het klooster werd met de ondergang bedreigd want er bleef geen enkele functie meer voor het gebouw over. Een lot dat vele statige kloostergebouwen in Limburg heeft getroffen. Door enkele gelukkige omstandigheden, maar vooral door de energieke leiding van de huidige overste, pater Egon, heeft het klooster toch een heel nieuwe bestemming gekregen. Het is thans een vormings- en bezinningscentrum voor vele groepen, die er in alle rust hun verdiepingsdagen en retraites houden. Vooral van Duitse zijde bestaat hiervoor een enorme belangstelling. Het gebouw is daartoe helemaal gerenoveerd en voldoet aan alle hedendaagse eisen, die aan dergelijke centra gesteld worden.

Opvallend is dat uit onze omgeving praktisch geen enkele jongeman als priester bij de paters van Simpelveld is ingetreden. In de Nederlandse provincie van de paters van de Heilige Harten (met kloosters in Sint Oedenrode en Valkenburg), heeft zich slechts één Simpelvelder, namelijk Leo Havenith, bij de orde aangesloten. In 1961 werd hij in Valkenburg priester gewijd en vervolgens uitgezonden naar de missie in Brazilië. Na hier enkele jaren als pastoor en leraar gewerkt te hebben ging hij aan de universiteit van Belo Horizonte medicijnen studeren en slaagde er cum laude. Na 1974 is hij zich gaan specialiseren als cardioloog en internist. Op het ogenblik leidt hij in Diamantina een kindertehuis.

H. van Wersch

Het klooster van de paters Damianen op de Plaar.

NOTEN:

1. In 1870 werd in Rome bij het eerste Vaticaanse Concilie de onfeilbaarheid van de Paus aanvaard wanneer deze een uitspraak deed over geloofskwesties. Bismarck en de zijnen zagen dit als een bedreiging voor het nieuw gevormde, Tweede Duitse Rijk en vaardigden als een reactie hierop de zogenaamde meiwetten uit. Deze hielden onder andere in dat de Staat de opleiding van de priesters en aan scholen het godsdienstonderwijs zou verzorgen. Veel orden en congregaties zochten toen hun heil in het aangrenzende buitenland. De Duitse katholieken sloten zich aaneen tot één grote partij, de zogenaamde Centrum-partij onder Windthorst.
2. De Duitse provincie van de paters van de Heilige Harten hadden kloosters in Aken, Lahnstein, Arnstein en Herzogenrath. Simpelveld bleef echter als provinciaal-huis fungeren. Daar de Hitlerregering echter verbood dat bepaalde organisaties vanuit het buitenland hun instructies kregen, werden de paters gedwongen hun provinciaal-huis naar Aken over te brengen. Ook om financiële redenen (deviezen) was het beter dat men naar Aken verhuisde.